
Projecttitel "0.4a CO2-certificering

Auteurs: Wytze van der Gaast

Organisatie: JIN

Datum: 27 april 2020

1 Achtergrond en doel

1.1 Aanleiding

De Green Deal Nationale Koolstofmarkt heeft als doel certificaten te genereren op grond van emissiereducties en koolstofvastlegging via projecten. Met deze verhandelbare certificaten kunnen projecten extra financiële middelen ontvangen als bijdrage in de investerings- en exploitatiekosten. Voor het uitgeven van certificaten is het belangrijk dat deze goed geborgd zijn, d.w.z. dat de koper ervan erop kan vertrouwen dat de op het certificaat vermelde emissiereductie werkelijk is behaald en additioneel is aan wat er anders zou zijn gebeurd. Projecten binnen deze Green Deal vinden plaats op terreinen waar de overheid nog geen beleid heeft geformuleerd voor emissiereducties of koolstofvastlegging.

In de praktijk komen veel groene projecten in aanmerking voor certificering van additionele emissiereducties. Vaak is er voor groene projecten in Nederland nog geen geïnstrumenteerd beleid, waardoor actoren geen prikkel hebben, of de middelen niet hebben, om een investering in een groen project uit te voeren. Meetellen van de waarde van koolstofvastlegging kan die prikkel of die middelen wel geven. Deze waarde wordt gegeneerd via verkoop van koolstofcertificaten aan partijen die zich vrijwillig inspannen voor emissiereductie, bijvoorbeeld ter compensatie van de eigen emissies.

De meeste aandacht in de Green Deal Nationale Koolstofmarkt gaat uit naar groene projecten, voor welke categorie zelfs een aparte werkgroep (Groen) is opgericht. De reden is dat de meeste energie- en industrieprojecten al vallen onder het EU Emissiehandelssysteem of exploitatiesubsidies ontvangen. Potentiële projecten in landbouw- en bosgebieden vallen niet onder die beleidsinstrumenten en, bijvoorbeeld, natuurbeheerorganisaties mogen geen leningen aangaan. Voor deze projecten zijn inkomsten uit koolstofcertificaten welkome aanvullingen. Voorbeelden van ingediende projectideeën zijn:

- Blue carbon: bescherming van kweldergebieden.
- Revitalisering van bossen door slim bosbeheer.
- Voedselbossen.
- Aanplant van nieuwe bossen.
- Opzetten van grondwaterpeil in veenweidegebieden.

De Green Deal werd in 2017 getekend door twintig marktpartijen en de Rijksoverheid (destijds ministeries I&M en EZ). In december 2019 werd de Stichting Nationale Koolstofmarkt (SNK) opgericht om het werk van de Green Deal voort te zetten.

1.2 Doel van deelproject

Het deelproject 0.4a beoogde in het algemeen om het ontwikkelen van methoden voor het vaststellen van emissiereductie of koolstofvastlegging voor groene projecten te ondersteunen. In de werkwijze van de Green Deal/SNK brengen marktpartijen een projectidee in bij de werkgroep voor het betreffende projecttype. Deze werkgroep, waar partijen uit de Green Deal in zitten, adviseert de marktpartijen over de kansen van het projecttype en zaken waarop in het bijzonder moet worden gelet. Vanuit de werkgroep geeft een commissie met onafhankelijke deskundigen advies over de methode. Vervolgens gaat de methode door een publieke inspraak en wordt deze uiteindelijk door het bestuur van SNK vastgesteld. Iedereen die voor vergelijkbare projecten in Nederland certificaten wil genereren, kan van het vastgestelde methodedocument gebruik maken. Het deelproject maakte de inhoudelijke ondersteuning van dit proces is mogelijk, van ingediend projectidee tot vastgesteld methodedocument.

Meer specifiek had het deelproject de volgende doelen:

DP1) Besluit over het processchema, de inrichting van het certificatieproces (van projectplan tot uitgifte van certificaten) en invoering ervan

Het ging hierbij om een stappenplan voor marktpartijen om uiteindelijk koolstofcertificaten te ontvangen. Die procedure bestond begin 2019 nog niet, maar was wel nodig om projectpartijen in staat te stellen om een projectplan in te dienen en te laten valideren.

DP2) Relatie leggen met gereedschapskist Bos/Natuur/Hout Pilots

Deze relatie werd gelegd via de verbindingen in de Werkgroep Groen tussen koolstofvastlegging en emissiereductie door projecten B/N/H. Specifieke voorbeelden die werden besproken waren: verrekenen van continuering van koolstofvastlegging doordat hout uit een bos wordt gebruikt in houtskeletbouw; wat is de impact op bomen en bossen wanneer cellulose wordt gewonnen uit rioolslib?

2. Methode en opzet

2.1. Procedure uitgifte certificaten

Op 19 December 2018 organiseerde de Green Deal Nationale Koolstofmarkt een consultatie met marktpartijen over koolstofcertificaten. Dat leverde een eerste set van beginselen op voor de opzet van een systeem voor koolstofcertificaten. In het kader van het deelproject is de procedure verder uitgewerkt, als volgt:

1. Het secretariaat van de Green Deal Nationale Koolstofmarkt werkte de eerste beginselen van de consultatie van december 2018 uit in een discussienotitie. Deze bevatte een overzicht van vergelijkbare procedures bij internationale standaarden en programma's voor uitgifte van koolstofcertificaten. Daarbij werd een onderscheid gemaakt tussen standaarden en programma's met een verplichtend en die met een vrijwillig karakter. De notitie beschreef de stappen om voor een project certificaten uit te geven en gaf per stappen opties en beslispunten aan. Dit gebeurde in april 2019.
2. De opties en beslispunten werden vervolgens besproken in de Werkgroep 1 van de Green Deal, die over methoden gaat. Deze werkgroep werkte het proceduredocument verder uit tot een volgende versie. Dit gebeurde in mei en juni 2019.
3. Het concept document werd daarna voorgelegd voor advies aan de Commissie van Deskundigen in juli 2019.
4. Na dit advies werd het document op de website www.nationaleCO2markt.nl gezet voor een publieke inspraak. Dit gebeurde in august-september (vanwege de zomervakantie vond de publieke inspraak niet meteen na de Commissie van Deskundigen plaats). Het commentaar van de publieke inspraak werd overlegd met de indieners ervan en vervolgens verwerkt.
5. Het bestuur van de Green Deal stelde het proceduredocument vervolgens vast. Dit gebeurde in oktober 2019.
6. Hierna werd het document opgenomen in de Rulebook: <https://nationaleco2markt.nl/wp-content/uploads/2019/12/Proces-uitgifte-certificaten-van-plan-tot-certificaat-versie-2.0-1.pdf>

2.2. Relatie leggen met gereedschapskist Bos/Natuur/Hout Pilots

Gedurende 2019, kwam de Werkgroep Groen van de Green Deal / SNK iedere zes weken bijeen om te spreken over projectideeën en methodedocumenten voor emissiereducties / koolstofvastlegging in de sector B/N/H. De werkgroep besprak per projecttype wat de beleidssituatie was en in hoeverre financiën via uitgifte van certificaten additioneel was aan vigerend beleid. Verder ging de discussie per methodedocument over detailstappen voor het bepalen van:

- De projectgrens: welke activiteiten en natuurgebied wordt in een project meegenomen voor het bepalen van de emissiereducties.
- De baseline: wat zou er zijn gebeurt zonder het project, en wat zou dat hebben betekend qua emissies en/of vastgelegde koolstof?
- De projectemissies: welke emissies zijn juist het gevolg van het project, bijv. i.v.m. de aanleg van een bos?
- De emissiereductie: dit is het verschil tussen de baseline- en projectemissies.
- De monitoring: dit is het volgen van projectvoortgang t.b.v. de uiteindelijke verificatie van de emissiereductie.
- De risico's van het project, met name gericht op het halen van emissiereductie.

De werkgroep bestond in 2019 uit de volgende personen:

- Frans Vlieg (voorzitter)
- Paul Vertegaal

- Sjef Staps
- Anne Marieke Motelica
- Jan-Pieter Peijs
- Gijs Kuneman
- Mylène Zambon
- Gerard Adema
- Arjan Alkema

Deze personen hebben zich bereid getoond om in de werkgroep zitting te nemen n.a.v. een verzoek hiertoe van het bestuur aan Green Deal-partijen. Werkgroepleden opereren op persoonlijke titel.

De inhoudelijke voorbereiding van de bijeenkomsten van de Werkgroep Groen werd verzorgd door Wytze van der Gaast van JIN, in het kader van het deelproject. Hij zorgde ook voor de inhoudelijke voorbereiding van de Werkgroep Methoden, waar methodedocumenten terecht komen, wanneer afgerond in de Werkgroep Groen. 'Methoden' beoordeelt voor de methodologische consistentie van het methodedocument, alvorens het voor te leggen voor advies van de Commissie van Deskundigen.

Vastgestelde methodedocumenten worden gepubliceerd in een online Rulebook. Het deelproject had als tweede doel om de website www.NationaleCO2markt.nl te verbeteren met daarop het Rulebook. Op de website staan ook aanvullende generieke regels voor het vaststellen van emissiereducties, zoals voor het vaststellen van additionaliteit en de mogelijkheid om certificaten reeds bij de projectstart uit te geven. Op de website moet ook een register komen te staan met een online overzicht van uitgegeven certificaten. Dit register is ten tijde van het deelproject voorbereid en zal in 2020 worden geplaatst.

3. Resultaat

DP1) Besluit over het processchema, de inrichting van het certificatieproces (van projectplan tot uitgifte van certificaten) en invoering ervan

Het processchema 'Van plan naar uitgifte van certificaten' is afgerond en staat op de website van de Green Deal in de Rulebook: <https://nationaleco2markt.nl/wp-content/uploads/2019/12/Proces-uitgifte-certificaten-van-plan-tot-certificaat-versie-2.0-1.pdf>.

Na publicatie van het processchema heeft de Green Deal/SNK het proces voor validatie van projectplannen uitgewerkt. Het heeft daartoe een validator benoemd die voor het projecttype Valuta voor Veen een validatiemodel heeft gemaakt. Dit model dient als handleiding om te beoordelen of een projectplan conform het methodedocument is geschreven.

Voor de registratie van de uitgegeven certificaten heeft JIN (Wytze van der Gaast) voor de Green Deal/SNK een inventarisatie gemaakt van hoe dit in vergelijkbare (internationale) programma's en standaarden is uitgewerkt qua en tarieven, transparantie en veiligheid. Dit overzicht is aangeboden aan het bestuur van SNK voor vaststelling.

Eind 2019 werd het eerste projectplan ingediend bij SNK, binnen het projecttype Valuta voor Veen. Dat plan wordt momenteel gevalideerd. Dit laatste valt buiten het deelproject.

DP2) Relatie leggen met gereedschapskist Bos/Natuur/Hout Pilots

In de Werkgroep Groen van de Green Deal / SNK zijn vijf methoden over B/N/H-projecttype ingediend en uitgewerkt:

- Blue carbon: beheren van kwelders en schorren, waardoor deze kunnen aangroeien met meer koolstofvastlegging.
- Revitalisering van bossen als aanpak van essentaksterfte: herstel van bossen die zijn aangetast door de essentaksterfte naar duurzame bossen.
- Cow credits: toediening van voedingssupplementen in de landbouw voor minder uitstoot van methaan.
- Koolstofvastlegging en -opslag in landbouwbodems: aanpassing landbewerkingsmethoden, waardoor minder koolstof vrijkomt.
- Recell: winning van cellulose uit rioolslib, waardoor minder cellulose uit hout hoeft te worden gehaald.

Daarnaast is het methodedocument Valuta voor Veen geactualiseerd op grond van recente informatie.

De meeste werkzaamheden ter ondersteuning van werkgroep 2 in 2019 waren gericht op de methode over revitalisering van essenbos. Als projecttype binnen de Green Deal is dit projecttype lastig, omdat de beleidsadditionaliteit niet op voorhand duidelijk is. Enerzijds hebben bosbeheerders een herplantplicht waardoor ze verplicht zijn de sterfte van essenbomen op te vangen met aanplant van nieuwe bomen. Anderzijds is hier sprake van een aantasting op een dusdanige schaal dat revitalisering de budgetten van bosbeheerders te boven kunnen gaan. Om de discussie te ondersteunen is een achtergrondnotitie geschreven met voor- en tegenargumenten en deze is door de Commissie van Deskundigen van de Green Deal besproken. Het methodedocument met commentaar van de Commissie ligt nu weer bij werkgroep 2.

De methode Cow credits ligt nu bij het bestuur SNK na afronding van de publieke inspraak.

De methode Koolstofopslag in landbouwbodems is binnen Werkgroep 2 besproken en becommentarieert en een volgende versie wordt door de projectpartijen voorbereid.

De methode Recell heeft a.g.v. de discussie in Werkgroep 2 en de Commissie van Deskundigen geen 'groen' karakter meer. De vraag van de ontwikkelaars of verminderde winning van cellulose uit hout, vanwege de cellulose die gewonnen wordt uit rioolslib, ook leidt tot minder bomenkap, is uiteindelijk

ontkennend beantwoord. Dat wil niet zeggen dat het projecttype niet leidt tot emissiereductie, maar die impact wordt niet behaald binnen B/N/H.

De website van de Green Deal Nationale Koolstofmarkt is aangepast en functioneel gemaakt voor het publiceren van Regels en Methoden voor het vaststellen van emissiereductie. Er is een 'Rulebook' opgenomen in de website voor deze regels en methoden waarvoor een inspraakronde is afgerond. Om als Green Deal Nationale Koolstofmarkt zelf koolstofcertificaten te kunnen uitgeven, werkt het bestuur van de Green Deal aan het oprichten van een stichting die dit kan verzorgen. Conceptstatuten zijn opgesteld en liggen bij een notaris. De Commissie van Deskundigen heeft hierover advies gegeven. Het streven is om dit najaar de Stichting Nationale Koolstofmarkt op te richten met een bestuur/directie en Raad van Toezicht.

Tot slot heeft de Green Deal het proces van projectplan naar uitgifte van certificaten volledig uitgewerkt, inclusief advies van de Commissie van Deskundigen en publieke inspraak (zie hierboven).

DP2) Relatie leggen met gereedschapskist Bos/Natuur/Hout Pilots

Het deelproject had als tweede doel om de website www.NationaleCO2markt.nl te verbeteren met daarop het Rulebook. De website is bijgewerkt tot een functionele website met een inspraakprocedure en een Rulebook. In dit laatste item staan/komen de regels en methoden voor B/N/H projecten. Verbindingen met B/N/H pilots moeten nog worden gelegd. Bijvoorbeeld: verrekenen van continuering van koolstofvastlegging doordat hout uit een bos wordt gebruikt in houtskeletbouw; voor hoe lang kan deze continuering aan een project worden toegerekend en wie kan de vastlegging claimen? Binnen de Green Deal / SNK is hierover, in de Werkgroep Groen, ook een overleg gaande, onder andere met de Nederlandse Bond van Timmerfabrieken.

Op de website staan ook aanvullende generieke regels voor het vaststellen van emissiereducties, zoals voor het vaststellen van additionaliteit en de mogelijkheid om certificaten reeds bij de projectstart uit te geven. Op de website moet ook een register komen te staan met een online overzicht van uitgegeven certificaten. Dit register is ten tijde van het deelproject voorbereid v.w.b. de elementen ervan; het voorstel ligt nu bij het bestuur SNK voor een beslissing.

4. Conclusie/implicaties en vervolg

4.1. Wat is er bereikt en hoe gaan we daar mee verder?

Het deelproject heeft er aan bijdragen dat de Nationale Koolstofmarkt nu een systeem heeft staan met methoden, regels en, misschien nog wel het belangrijkste, een overlegstructuur met stakeholders uit B/H/N die vrijwel maandelijks overleggen over kansen, methoden en projecten. Er is een secretariaat, JIN, dat dit proces inhoudelijk ondersteunt. Tijdens de looptijd van het deelproject is zodoende een aantal concrete resultaten geboekt (zie hierboven) en een structuur neergezet om uitgifte van certificaten in de sfeer van B/H/N te faciliteren.

De vooruitzichten voor de komende jaren zijn positief. Waar het werk in 2019 zich nog veelal afspeelde achter de schermen, in de werkgroepen, zal in 2020 SNK meer zichtbaar zijn, bijvoorbeeld concrete projectactiviteiten, een openbaar, online register voor projecten en certificaten en, als gevolg daarvan, meer aandacht voor nationale en regionale activiteiten voor emissiereductie. Uit correspondentie en telefonische verzoeken blijkt daarnaast een toenemende belangstelling van verschillende publieke en private organisaties om via aankoop van Nederlandse koolstofcertificaten te investeren in Nederlandse klimaatprojecten om zo de eigen klimaatvoetafdruk te verminderen. Ook was er op 12 september 2019 aandacht voor de Nationale Koolstofmarkt op BNR Nieuwsradio.

Uitdagingen voor 2020 zijn om het register operationeel te maken en het verdienmodel voor SNK verder uit te werken. Belangrijk is verder om te blijven investeren in communicatie, niet zozeer als marketinginstrument, maar voor duidelijkheid over de rol van SNK als borgingsinstelling. Daarnaast blijft het belangrijk om marktpartijen helder te informeren over wat men kan met koolstofcertificaten en hoe de gecertificeerde emissiereducties additioneel zijn aan vigerend overheidsbeleid gericht op het halen van de klimaatdoelen van 'Parijs'.

De verwachting is dat er ook in 2020 methoden zullen worden ontwikkeld voor nieuwe projecttypen. Te denken valt aan methodes voor voedselbossen, revitalisering van bosgebieden, bosaanplant, agrarisch bosbeheer en hout in bouw. Met betrokkenen van deze projecttypen was in 2019 al oriënterend contact. Verder zullen bestaande methodedocumenten moeten worden geactualiseerd op grond van nieuwe ontwikkelingen qua wetenschap en beleid. Hiervoor zal een vast moment worden genomen, jaarlijks rond mid-januari. Regels zijn te verwachten over onderwerpen die verband houden met verificatieprocessen en hoe deze zijn te vereenvoudigen voor kleinschalige projecten, zonder de kwaliteit van de certificaten te verminderen. Ook zal, bij voldoende financiële middelen, gekeken worden naar wie in een keten de emissiereducties kan claimen. Bijvoorbeeld, wanneer een project voorziet in aanplant van een bos en na verloop van tijd hier hout uit gaat verkopen, i.v.m. dunning, mag de bosbeheerder dan de koolstof in het hout claimen of het bouwbedrijf dat hout verwerkt in een gebouw?

Voor de projecttypen waarvoor methodedocumenten zijn vastgesteld in 2019 of zijn voorbereid worden in 2020 projectplannen verwacht. Deze zullen door SNK worden geregistreerd in het register (zie hierna), gevolgd door de validatie. De omvang van de projectpijplijn in 2020 is moeilijk te schatten, maar een conservatieve schatting is dat de acht hierboven genoemde methoden in 2020 tot gemiddeld drie à vier projecten kunnen leiden. Dit zou kunnen leiden tot een aantal van rond 30 projecten in het SNK-register.

4.2. Communicatie en handel

Communicatie over SNK zal in 2020 steeds belangrijker worden. Dit zal gaan over de werking van het systeem van de Nationale Koolstofmarkt, wie er aan kan meedoen en wat iemand met de certificaten kan. Per email en telefoon zal SNK, net als in 2019, deels deze communicatie blijven verzorgen, maar

ook wordt in 2020 een infoblad gemaakt met daarin een aantal veel gestelde vragen, met standaard antwoorden. Dit dient ook als een hulpmiddel voor SNK-betrokkenen bij gesprekken met belangstellenden en media, waardoor verstrekte informatie consistent is. SNK zal een communicatieprotocol opzetten, in overleg met de communicatiedeskundigen van de deelnemers aan de Stichting.

In navolging van het voorbereidende werk in 2020 zal SNK een register opzetten voor het registreren van projectplannen en uitgegeven certificaten. De informatie in het register zal puur bedoeld zijn om informatie te verschaffen over projecten, emissiereducties en status van de certificaten. Via het register zal niet gehandeld kunnen worden. Gezien de kosten van het opzetten van een geavanceerd register bij gespecialiseerde commerciële organisaties (tussen €30.000 en €50.000), zal SNK vooralsnog het register, met beperkte functionaliteit, in eigen beheer houden. Wanneer meerdere financiële middelen beschikbaar komen, kan op een open, online systeem worden overgestapt.